

Центральний єврейський рятунковий комітет
м. Львів

Протокол обліку нанесених збитків єврейському населенню під час погромів та матеріали про випадки вбивств та підпалення будинків

ЦДІА УРСР у м. Львові

Фонд № 505

Опис № 1

Справа № 207

Почато: 1918 р.

Закінчено: 1919 р.

На 56 (аркушах)

Abschrift

12

Fragebogen N 562

Herrn Broch Baka Josel. gasse 5

Mein Neffe Hermann Levin Stomane
47. wohnhaft, ist in mir Freitag am 22. III. 1918
gehommen und weil er sich nicht nach Hause
wagte, weil er schon einmal geschlagen
wurde, verblieb er in meiner Wohnung.
Wie ich nun weiter mal überfallen wurde
hat ein Legionist (best. Soldatenassistent,
Legionisten kappe) meinen Neffen ge-
fragt ob er welche Militärpapiere besitzt.
Mein Neffe antwortete er habe Militär
papiere und sei Bahnbesorger, darauf
hin hat der Legionist meinen Neffen
mit einem Revolver totgeschossen.
Lemberg, 2/III 1918. Regine Brod m. p.

Personalbeschreibung des Mörders.

Statur; mittelgross, kräftig

Augen: blau

Haar: blond

Alter: zwischen 17-18 Jahre

Herrn Ständigkeith Vermuthl. Lemberg
Protokoll aufgenommen mit dem
Dmytrovich aus Kulikow beschäftigt als
Dienstboten bei Fr. Fliemer Kotlowske 18
Jassef Polikowski, wohnhaft Tomarostynow, Sella
sergehilfe angeblich Dieb, war in Gesellschaft
noch - und raubte. In Gesellschaft dieses
Polikowski war der Mörder des Herrn mit Le-
vin.

Ich habe den Polikowski in Gesellschaft eines Li-
visten und eines Soldaten gesehen.

Lemberg, 2/III 1918

Emmanuel Fliemer
m. p.

Protokół

spisany dnia 17/12 1918 z panna Saly Sonntag w sprawie
nie morderstwa dokonanego na rodzie w Gorne
dnia 22/XI. o godz. 7 rano, Bożnice 20. I p.

Staje p. Saly Sonntag lat 26, szkiego stanu, religii
możeszowej i serwuje co następuje. —
Brama naszego domu przy ul. Bożniczej 20 I p.
była przesłoniła kamienicą, tak że mimo usycia
granatów ręcznych nie zrobili jej. Weszli tedy
ulicą Borową 5, która również była bardzo silnie
umocowana. Jednakże zrobili kamień grama
tam ręcznym. Weszli do kamienicy, zrobili sklep,
w którym było 8 worków pszenicy i 3 korce kartofli.
Do naszego mieszkania spadło około 30 legionistów,
z których niektórzy mieli na głowach hedony sta-
lowe, wszyscy mieli odznaki białe-czerwone i wo-
sili namiętnie sachodniem. — W naszym po-
mieszkaniu zamieszkałym całe I piętro tej kamie-
nicy byli wówczas, a raczej spali jeszcze nastę-
pujący ludzie:

Władek Rajcisz leżał wówczas - o godz. 7 rano -
w łóżku w przedszym pokoju, w kuchni spadł
p. Hlej' prekar, który schylił się do uas z ulicy
Zrodlanej 27, gdzie odbywały się walki z cady-
soym unyatkicem - i brat starszy jako S. Sonntag,
młodszy Manrycy Sonntag i zabitą później najstarszą
siostrą 14-letnią Klara Sonntag. — W tym pokoju, gdzie
ja spada moja matka Sprinze Sonntag, p. Hlejowa
z dwiema córkami i siostrą Bronis Sonntag. W na-
stępnym pokoju leżały siostry p. Hlejowej. Jednym
pokojem oddała matka ma do dyspozycji swemu
bratcowi: Szymonowi Gorne i żonie (córka Genia
Sonntag), którzy tam się schronili z ul. Halickiej 9,
byli się strzelaniny. - Obydwój adresat

Dokumenty z archiwum w. H. H.

z 3 ludźmi stworzony opadł z kieszonkami do pomieszczenia „dejeira” nam złota, srebra, brylanty, uśmiechy - Mexycyjn z kuchni, p. Heyn i uśmiech dźwięczny - bracia zaprowadzili do salonu. W pogodnym wierekli do salonu myślał, że stamtąd dostanie się na ganek. Ja sumo, brzo, w kalec, waigony galkies. wiercelnie nakrycie na siebie, wybiedzam na drugie piętro i przez ganek do drugiej kabinie misemicy. Pomieszczenie było mi zsumo, oświetlenie fontanki, a buciki dał mi p. Einband z II piętra. Pod moją podłogą leżało 50.000 k., które zabrał le. glansata stojący obok mnie. Tenże legjonista wy- puszczył mnie, gdyż prosiłam go, że jestem siostrą Polki, i by mi darował życie, - od tego czasu jako druga katolicka małżonka walczy wstep i 3 razy przychodziłam i wychodziłam z po- meszkaniem. - W pomieszczeniu porotało wielkie zamieszanie. Zaręka zrywać siły, dywany perdel w salonie makoty, narzuty na otokony, kabły z bocz- nych zabrat i pługowat. - Miedzy innymi była siostra indonezka, średniego wzrostu, blondynka, głowa była zarozżana chustką, brada ze znakami Czerwonego Krzyża. Siostrzy mój własnie własnie, składała buciki na nogi, a siostra ubierała się. W tego pokoju opadła grupa z feldweblom na ciele i w towarzystwie tych wymienionej siostry. Feldwebel wielkiego wzrostu, brunet, z kłębkiem stalowym na głowie, ja byłam w szpitalnym pokoju, w tym szpitalu strzał, po tym strzale obecni p. Heyn i siostra siostry. Po kilku minutach rozległ się strzał drugi. Również p. Heyn i siostra, że przedostaliśmy ona siostra Czerwonego Krzyża wyjechała do Feldwebla strzelał. - Krociej pani scygata kulczyki i perscionak. - Palce siostry ukazy

zabitej były skrzywane. Była z jej palców pierścionek i wstążeczkę — z drugiego pokoju szłyby wtedy matka i siostra Klara Sonntag — 14 kwietnia, upadła na kolana, prosiła o pomoc, by jej nie strzelano. Wówczas i ja, siostra strzeleliśmy jej w usta. I we drugi dzień widzieliśmy ją w tej połojczy kwaterze z rękami uwiązanymi — a z ust wybiegła krew, — w ten sposób zginęła siostra razem z siostrą Klarą —

Po dokonaniu tych trzech mordów ta sama grupa szła do kuchni, bili matkę w głowę i siostrę, która jeszcze leży w domu — matka oddała im w kuchni 15000 Kr., to jeszcze było zamiatano, gdyż groziło zabiciem brata Maurycyusza, do którego też strzelano i zraniono go w prawą rękę. Brat leży w szpitalu porannego. Brata zaś Jakoba Sonntag bili w głowę kolbą i nożem: oddał ustrony, jednakże po wielkich trudach — raz niechęć tego zawrócono i zaszyto brzo — zdał drugi raz niechęć, nie było to, że rana — no za mną granatami rzeszonymi. On szedł się do podziemnego składowiska drzewa, gdzie przeleżał całą noc. — Reszta mieszkaniec z naszego pomieszczenia szedł się do podziemnej kwaterki, legł — nieśli zaś dalej zabijali podziemnie, następnie sprowadzili pomieszczenie na II p. p. Lufta, po tem szedł do podziemnego i zabili nas gasym z ubraniami nieśli, szedł i uniformami wojskowymi dla oficerów, w średnich i studentów i futrami. Z skrytki wziął mały magazyn zaczęto sprowadzać magazyn. — W tej samej kwatery, w drugim podwórku zabili legł zabili nieśli, Matkę Kees, a dwóch synów jej ciężko zranili. li leży teraz w szpitalu porannego

10. 1. 1945. 10. 1. 1945. 10. 1. 1945.

Chciałabym nam opisać - legionista superarbitrowany, którego brat zuo
assisie i więz go wrazie na ulicy, gdz tylko
assied w swym casie do powieszk am, korykug do
brata Mansyego: ku si uaci, Mündsin, odda
10000 K, któres wziat za ubranie. I brat odda
mu te premydke. - legionista in dlatego znat
brata ko ja wiadam od kamitetu N. K. N wedro
nie dostaje ubran i bulikow dla superarbitrowanych
legionistow. Ja zawse przychodze tu do N. K. N
z bratem, którego wiadano ze mego mezja. Gdy
brat Mansyay za kilka dni wzedł do szpitala
zobaczył wyż wymienionego. Po drodze spotkał
innego znajomego, także legionistę i radził się
go czy ma kazac aresztowac wyż wymienionego
go legionistę, który należał do grupy wspodajęcej.
Wtedy radził in legionista, którego znat ost-
awiscie, ale nie po nawisku, skoda go aresztowac
co mu zobisz, było dozwolone 48 godzin ratowac

Posiwl znalazłam in stróżowej. - Skody
posiwlone oz uastępujące: splydrowane
powieszkamie; posiwl, bichrua, ubrania,
braterya; worek szelca, lichtarsze, szelone,
3 szelone Taisenski i wiele drogocennych
wieczny. - Magazy z ubraniami wyż wymien-
ionymi przy ul. Bozniczej 20 sklep z z Tow
rami dla spicibow, studentow z worek szelca przy
ul. Bozniczej 24 i w tej samej kamienicy in krant-
czyni Tambe Grün na I p. z dzianu, ubry, konfakcy
meskar, spalił się. Skoda Tamre wynosi 50000
Gdy cliam Tamre przy ul. Bozniczej 24 wieczny
ratowac w szelce 23/11 stojcy Tamre posiwlone

nie dowodził tego groźnego

istnienia.

Wtedy wcale na cady, który nie było. Dopuszcza
o niedzielę rano ukazała się woda. - Kresy
woje widać na ulicy. Porzucił kurtki i płaszcz
oficerskie na spacerach i dyżurach legionowych
Razem cała woda wynosi 1.500.000 K.

Wzrostem te gotowa jestem zaprzysiężać. -

Halicka 9 Ip. o pomyślnym p. Górnego.

Uwaga: Pomyślnie p. Sonntagów zapowiedział
emisję i rozbranie. Kiedyś ktoś się nie udało
nał. W sprawie jednego jest dżuma i jeden je-
liczek kłopoty z kulą tkwi w ścianie. - Na od-
wachu, gdzie była kłótnia, powstał patrol, by
odebrać powiel od dozorcami. Kresyżenie rzeczy
tam przy pomocy patrolu znalazł tam, a dozorczy
ni udało się wraz ze mną na odwach przypl.

Wówczas pomyślnie spytał mnie: czy pamię-
nie, że teraz są d. dozorczy i dozorczy są zaka-
kular? Jedynakże jej nie zamknę, oszron ma
jeszcze korytarze, że dyżur woda była gorczą
na legionistów i strzelali na nich. -

Sala Sonntag

Uwaga 2.

Magazyn przy ul. Bożniczej 40 Ip. został w ten
sposób wynagrodzony. - Zafesłały 3 automobile
pancerne z napisem "Polski" - na wrażeń
powiedziawym te automobile jedźmy od sklepu
do sklepu i zabieramy towar - i do nich zjadłom
no cały towar i niektóre drogocenne rzeczy.

Solpis.

Fragebogen nr 18

Prüfung Friedrichs

18C

U 186

Am 23. November 19. befallen mich polnische Soldaten
mit Gewehr und Revolver. Der Mann, der mich traf, war ein
Feldwebel mit einem eisernen Helm am Kopf. Derselbe
war total besoffen. Mit gezogenem Säbel drängte er, in die
Wohnung der Wirtin (H. Simon Haus) mit noch
andere. Die heitern mit Säbel und Bajonetten an die
Köpfe der Armen und verurteilten total 6 Personen.
Auf das laute Schreien der Armen, sprang die weibliche
Mutter von 2 Stock in das nächste Haus auf dem ersten Stock
welcher Haus mit Feuerwerk. Sie drängten dann auf
den ersten Stock und prügelten mich noch stärker, denn
sie behaupteten, dass es würde vom Hause auf sie herüber,
geschossen und heftig Feuer geschickt. Unmöglichbar
mit einem Spiegel im Rücken, der nicht nur Kopf
verschmiedete konnte, haben Sie ohne jedes Wissen, vor dem
Augen seiner Familie erschossen. Dann sagten sie, jetzt
kann man nur weiter, denn man haben wir schon recht gelegt.
Um eine Stunde später, kam noch eine Verstärkung und
sie prügelten die Geschäfte in der ganzen Straße aus.
Mit Führerwerk haben sie die Ware weggeführt und
war sie nicht mitnehmen konnten, haben sie vernichtet
mit dem Säbel verheilt. Am 24. November um 8 Uhr
früh haben die poln. Legionäre die Wasserleitung in der
nächstgelegenen Straße abgedreht. Um Mitternacht darauf
bedeckten wir uns an Maschinengewehrfeuer bis 12 Uhr
mittags. Da es ein Eckhaus war, waren die meisten
Frauenwohnungen so, dass sich kein Mensch in sie aufhalten
konnte nicht den schallendsten Mägen. Darauf drängten
wieder eine Menge von polnischen Leg. und drückten alle
Männer mit Säbeln vom Hause in die zurückgebliebene
Wache beim Haus vor alle aufgehalten und niederkniet
wollte. Die Frau mit Kinder, sind nicht davon gerannt.
Dann darauf warfen die anderen schon die verschiedenen
Lügen schüssel, wie silberne Leichter, Bitterkeit u. s. v.

0
Ich will aufpassen mit Herrn

Die Wache wollte das fangen und hat sich darauf begeben.
Auf diese Weise sind Männer, davon genannt in das nächste
Zischen, kommt es sich das Leben retten. Mit 6 Führer
ist man eingefahren, alles mögliche wie Bettreue, Kleider
Einrichtung nur verladen und zuletzt das Haus in
Brand gesetzt.

Die Hauswache der Legionisten haben bei jedem, der
von Hause sich herausschleichte mit Drehendem Revolver
alles gerächt und fort nach und barfüßig gelassen

Guido Michel Duchs

Leuberg Boisvassé Ha.

N. H. Moses Schenke 1. St.

Adris
161.

161. C

Protokoll aufgenommen mit
Bass Moses, Boznicka 22.

Sonntag, am 23./XI. 18. ein Mann (Name
Einschlag), der von dem in Häusern
stehenden Nachbarhause geflüchtet ist,
würde durch Legionäre verfolgt und
in meinem Hause, wo er sich zu ver-
steuern suchte, erschossen. Die Leiche
des Mannes wurde auf einem Haufen
geräubter Federbetten u. Polster ge-
legt, welche von unten angezündet
würden. Der dadurch im Hause
entstandene Brand wurde durch
die Einwohner gelöscht.
Der Leichnam war gänzlich ver-
kohlt.

Leuberg, 29./XI. 18.

Bass Moses

m. p. -

a/a

Do wyłącznego użytku Komitetu dla żadnej innej Władzy.

Dtwierdza się niniejszem, że mieszkanie p. Racheli Taschmanr, zm, przy ul. Cybulnej 1. 4 zostało w czasie pogromow, dnia 23. listopada br. w zupełności spalone a matka tejże zastrzelona.

Petentka sama dnia 14. listopada br. została zranioną / postrzał brzuszny / i leżała do dnia 21. grudnia w szpitalu powszechnym.

Petentka nie ma żadnych środków do życia a temsamem nie może opłacać lekarza. ~~Kiedy~~ Kiedy petentka jest jeszcze bardzo osłabioną i w zupełności jeszcze nie wyleczoną uprasza się, Komisja sanitarna raczy ~~wysłać~~ wysłać do petentki zamieszkałej obecnie przy ul. Zamajstynowskiej 1. 18 lekarza.

Lwow, dnia 24. grudnia 1918.

Komitet ratunkowy dla ofiar rozruchów i rabunków
w listopadzie 1918 we Lwowie
Wydział pomocy w ustaleniu szkód i uzyskaniu ich
wynagrodzenia.

[Handwritten text, mostly illegible and crossed out with red lines]

Die Witwe wollte das fangen und hat sich darauf begeben
auf diese Weise und so

Wsch. Nukunacy dla ofiar ¹³
Lwów me Lwowie

Lwów, 26/III 18

Wzroca się z doniesieniem
ze kobiety pod podaniem róż-
niakim i adresem nie ma
uprasza o podanie dokładniej-
szego adresu.

Żyd. Komitet dla niesienia pól
OFIAROM

(Sekcja samarna)

Thunser

~~Wydarzenia w Lwowie
Istniejąca w Lwowie
Dzielnica samarna
Pracownicy
Pracownicy~~

Lp. prot 395

Od p i s .

Lp. 23
Lb. 395

Kwestyonaryusz Nr. 1600

Mania Frauenglass, żona kupca, zamieszkała Kazi-
mierzowska 4 podaje:

22/XI. 1918 o godz. 11 rano

Od p i s .
163.

Protokoll aufgenommen mit Hermer
Kamierzonka 10

In demselben Hause wurde in Winterbrock
von 22/10 4 Befrühungen bis 17/11 gemacht in
geplündert, wobei Messkuten Frauenglass
erschossen, Kochherd in dessen Boden schwer
durch Schüsse verletzt wurde

Leuberg 4 XII 1918

Sigmond Hermer
m. j.

świadczyć "oj tenc" Ja im nic nie zrobié nie mogą, ono mają pozwolenie
dwa dni robowe!..

nie

lit
10

10

Lp. prot 395

Od p i s .

Lp. 23
Lb. 395

Kwestyonariusz Nr. 1600

Mania Frauensglas, żona kupca, zamieszkała Kazi-
mierzowska 4 podaje:

22/11. 1918 o godz. 11 rano weszło do jej mieszkania trzech
legionistów. Poszkodowana wraz z mężem i dziećmi /:3:/ schroniła się
do sąsiada Markusa Krebsa, zostawiając w domu służącą Maryę
Semenko. Legioniści rabowali wszystko zwracając się do służącej
"To żydowskie, możesz wziąć" zabrali wiele rzeczy i widząc większą
ilość towaru /:piłtno:/ odeszli a następnie o godz. 2 popoł. weszli
w towarzystwie innych ~~kawaxyxzxx~~ żołnierzy i kobiet do mieszkania.
Stąd zabrali wszystko i ładowali na furę, Mąż mój, gdy przypuszczał, że
oni już odeszli, wszedł do mieszkania i wnet usłyszałam płacz męża,
który prosił żołnierzy, by mu zostawili resztę rzeczy, bo ma małe dzieci.
Następnie usłyszałam strzał i widziałam wybiegającego męża mego, który
mi pokazał, że postrzeloną rękę. Zanim jednak dobił do drzwi sąsiada, otrzy-
mał jeszcze jeden postrzał w głowę. Stracił przytomność i kwaxpxxgadzkn
naxxnxzxxk. Jeden z żołnierzy przyszedł następnie do mnie i oświadczył,
że mąż mego, jako rannego ciężko zabierze do szpitala na Technikę.
I rzeczywiście zajeżdżał wóz z lekarzami, i mąż mego zabrali. Gdy na
drugi dzień udałam się na Technikę, oświadczono mi ze śmiechem w kance-
laryi "To już nieboszczyk". Gdy płakałam, smiano się i mówiono "On wa
przez cztery lata więcej poszło" .-

Służąca, która była obroną podczas napadu, zwróciła się do
jednego z żołnierzy z prośbą, by rozkazał innym zaprzestać rabować, o
świadczył jej "tęte" Ja im nic nie zrobić nie mogłam, ono mają pozwolenie
dwa dni rabować" .-

Podatkowy protokół

zpisany ze stuga p. Franclas, nazwana Marya Semonkowa
 w sprawie zamordowania p. Franclasa, dnia 15/11/19
Kasnierrouska 4 pomszkata. Staje Marya Semonkova
 lat 47 religia grec. kat. i rozaje co nasto puz gotowe
 swe sercia sapreysidh. I ego w grek. 10 rano przyje
to 4 kpl do naszego mieskanie. Panstwa mego
 ani mmi nie bylo, dswi do pomszkania nymu-
 lili i zabrali niektore rzeczy kom samowryta gdy
 ressta na dot. I gock. I giet spotudniu Panstwa moje
 ressti na dot tylko ja zostalam w mieskanii.
Dzwo bylo ludki nawet kobiety i sacgli zabowze
bielsie, douary bawrutie ktore z pomszkania
lyty storone suknie obricie wartosciowe rzeczy
i gotowke ktora lezata w safie. Gdym zdysta
 litosci prosita ich by coi zostawili dla dzieci oni
 powiedzieli ze to sydownie, pozwolono nam
 trzy dni rabowai, mech pami talere bierre. Pracy
rabowane postajze jeden denzemu stozyli
na fury, gdym stalam w przedprokoza sawolaka
Pana zely przyrest do pomieszkania bo
nikogo niema wrcest niebowryk pan Francla
i samowryt ze nic niema. Wagle w psal to jeskre
bilku kot nierry niebowryk sacgt ze strachm
ussekac przyseci ze niema nic i poco przychobca
sacgli strzelac do mego s karabimow i prestore
lowo mu rke wiodas chiat nrec do sa sudnie
go mieszkania. Zot nerek sami sigajze go
stworzyli mieszkanie stratan i ze niem stesli
do mego i trafili go w brzuch. W owera dopreso
zabrali go na politechnike sukajze Pami mozej
by pozbata do meja. Womerdant ten p rewlenc
seukat Pami mozej nosit kurtke, ceratony i ny gla,
dlat na inteligent negt.

D. J. Mersel

Marya Semonkova

L. p. 1.
L. b. 70.
O d p i s .

Lwów, 28. XI. 1918.

Laura W e i t , lat 27, urz. filii Zakładu kredytowego, we Lwowie,
Krakowski 5 .

O d p i s .

do lez. prot. 359.

Inwestjonarjusz Nr. 991.

Poszkodowany Jozef R a p p , właściciel realności, Kotł
arska 18 podaje :

Powiedzieli, że mają rozkaz Żydów mordować i rabować,
powiedzieli, że 20 Żydów zabili.-

Poszkodowany przypuszczał, że II-ga patrol przyszła
specjalnie po niego, ponieważ nazwano go natychmiast po imieniu i za-
dali klucze z kasy, których im nie dano.-

Poszkodowany potwierdza także, iż bp, Lewin został zabi-
ty przez Wojsko polskie , którzy byli u niego.- Powód miał być ten,
że nie dal im tyle, ile żądali.-

nie obecnie przy
służył przy wojsku zapewnia, żołnierze- legioniści. Jeden z tych na-
pastników był kolegą wojskowym brata z pułku Landwehr 19, był z nim
razem w kadrze we Lwowie w r. 1918. Brat presił go o pewne wstawienie
się, a on odrzekł : „ nie mam nic, choć także coś skorzystać i brat
./.

L. p. 1.

L. b. 76.

O d p i s .

Lwów, 28. XI. 1918.

Laura W e i t , lat 27, urz. filii Zakładu kredytowego, we Lwowie,
pl. Krakowski 5 .

Dnia 22/XI. około godz. 8 mej przyszło do naszego miesz-
kania, na II. p. położonego legioniaków około 20 tn, wszyscy w pełnym
rynsztunku, uzbrojeni w karabiny, granaty ręczne, z bagnetami u boku
i wystrzelili do domu, nie czekając na otwarcie ich drzwi. Zaraz też
wzięli się do gwałtów i rabunków. Brata żołnierze zamknęli w mieszka-
niu, oraz dwóch wleńszych braci, mnie zaś i matkę bili bagnetami i wy
pędzili z mieszkania. Jak zostali z braćmi, zaczęli ich bić, dwaj bra
cia uciekli przez ganek na dach, a trzeciego interniewali. Zabrali go
na Janowską ulicę i chcieli go zastrzelić, ale ograńczyli się do te
go, że go tak zbili, iż zemdlął.

Zrabowane całą bielizną moją i całej rodziny i suknie,
urządzenie zniszczone. Materys, któreśmy ze sklepu zabrali i w miesz-
kaniu przechowywali, wartości około K 10.000.- wyrzucali przez okno na
ulicę, czego sami nie zabrali, rozdawali między tłum. W tym samym do-
mu zamordowali wł. kawienicy L a n g n a s a , syna jego i brata zie-
cia jego p. Mezuzego. Cały dom i wszystkich mieszkańców obrabowali,
kawienicę podpálili. Mieli kenewkę z naftą, około 8 litrów, przeche-
wali w bramie i mieszkaniu i zapalkami wznieśli pożar. Byli to, jak
mnie obecnie przy spisanu brat mój Jakób W e i t , który 4 lata
służył przy wojsku zapewnia, żołnierze- legioniści. Jeden z tych na-
pastników był kolegą wojskowym brata z pułku Landwehr 19, był z nim
razem w kadrze we Lwowie w r. 1918. Brat prosił go o pewne wstawienie
się, a on odrzekł : „ nie mam nic, choć także coś skorzystać i brat

./.

sa a swoje własne rzeczy dawał mu na ramiona. Żołnierze ci mieli
czapki lodzkie (maciejówki). Używali słów: „Te Żydówki nie-
liśmy się z nimi się obliczyć”. W tym samym domu mieszka kate-
liczka na 3. p., do której mieszkania weszli, gdy ona wylegitymowa-
ła się, że nazywa się Polańska i jest Polką, przeszukali mieszkanie
z uwagą, z myślą, iż u niej chowają się Żydzi. Był tam schowany
W i e s n e r, Żyd 50 letni, którego odkryli, chcieli go zabić, al-
e na krzyk jej i prośby jego córki puścili go, okaleczywszy go.
Polańskiej żadnej sakody nie wyrządzili. Z powodu przestachu dosta-
łam choku nerwowego i do dziś cierpię fizycznie i moralnie (Byłam
prof. Orzechowskiego, neurologa.) Po tej wizycie przez cały dzień
bandy żołnierzy przechodziły, jedni ściągali ojcu ubranie, nawet
z trupów u Langnasa pozdejmowali odzież i obuwię. Tych wizyt było
bezustannie tyle, że sobie ich liczby nie zapamiętałam.

Tak zeznałam i to nawet w sądzie pod przysięgą mogłabym
potwierdzić.

Laura Weitówna, m. p.

Obecny przy zajęciach opisanych brat poprzedniej potwier-
dzam treść bez zmiany.

Jakób Weit, Zugof. m. p.

I. Weit, m. p.

Spisałam z uwagą, że Weitówna z ogromną trudnością i wy-
silkami podpisała, trzęsąc się na całym ciele.

Dr. Abraham Landes, m. p.

Część 1

Laura Wiat 2 Flit, urodzona w dniu 24.01.1860. r. w
hauulu i przenysła we Lwowie pl. Krakowski 5.

Dnia 22.10. 1918 około godziny 10ej a more wczesniej jenne
 przyjeżdżo do mieszkania naszego na 2 piętrze potoczniej obok
 20 legoninów w pierwszym rybnym domu, uleżo jemu w kara-
 binie, zraniony ręką z kablami u boku z rany wzniesionej
 i ujęto go do domu mego i przetrzymo na ośmiu dniach do us-
 tawienia rany i wstawienia rękawic. Brata zotmiena
 z domu angielskiego w mieszkaniu oraz dwóch młodszych braci zostawili
 to mieszkanie i mnie zasiałką byli wzniesione i wypy-
 skali z mieszkania. Jak widać z braku karetki ul. br.
 Dwaj bracia uciekli przez dach a trzeciego
 ustrzelili. Kabrania na ul. Janowskiej chcieli go
 zastąpić, ale sprzymierzyli się na Tom, że go zabili
z remonta. Zrobiono całą kieliszk moją i całej
rodziny i zabito wrogów i ustrzelili. Następnie
re skłopi zabrali i w mieszkaniu przedawali wartość
około 10.000 K - wywołali przez obywateli, czego
sam me zabrali i rozdawali między siebie. W tym samym
domu zamordowali wiaściele kamienicy Langhara, jego
syna i brata mego Langhara p. Melisę i całą dom
wszystkich mieszkańców zabili. Kamienicę
podpalili. Pełną kowalę z nąftą około 8 litrów prze-
chowali w bramie i w mieszkaniu i zapalili
urucili poraz. Byli to jak mnie przy spisie brat
mój Jakób Wiat który 4 lata był przy wojnie,
zapomnia. Zotmiena legonin. Jedni z tych

napastnikow by? Ktolego moze honorem bracia i putzu
Laudwehr W: 19. by? z min. rarcem w Kadore we swone
Prasproutgi a p rone ustanowione sig. on odnoki, me p rone
me, choc takie co skorytgi i brat sam woje wlasne
neoy dawoi mi na ranciona. Zaimere si musli erap bi
legiam, row (maciejowki). W tym samym domu pucirka
Katoricka na 3 p rone do ktorej mierz kama weszli,
agdy sie ulegi tymowada to narzute soj Polau skre i ce
est. Pecha, pncirukali pncirukali pncirukane z uwagej
porucznikow i u my szowoyi sy kydci. Tam by? schowany
Kunmer, lyel 50 letni, ktorego od kryli i chuchi zabici, ale na
Kryk jego coiti i proily pucirki so Kalerynowygo. P d r i s t i n g
kaducy krywody me wyngodali. Z powodu pncirachm diobem
m r w o w e g o i dodaci d m a s i e r p i e f e y c r u m e i m o r a l n e.
Potoj m r g e i e b a n d y r o t m e n y p n e r c a t y c t a m p r y c h o d i e d y
jedu r a i g n o g l i b y c i m b r a n e, nawoz z Frapow Langwate
por depmowawo odruca i oburce, iych m r y t b y t o t y l e
berudawne re z o t r e i c h ~~to~~ l i e r y l i e r y m e r a p a
m i e t a m . T a k r e m a t a m i t o w o t r d i e g r o d p r y s i e g g e
m o g i a b y m p o t u r e d r i e . L a u r a W e i d u r i e m . p .

Obeuy pory r a j s i a c h o p i s a n y c h b r a t p o p n e d t u e j
p o t u r e d r i e m t r e i e b e i z i m a c y
J a c o b W e i d m . p .
L . W e i d m . p .

I p i a t e m u r m o w a z e W e i d u r i e
k o t r o m u g b r u d i o r c i g i i w y s i t k e m p o d p i s m u m e r i c k t s
T o r g i g e t i g n a c a d e m u c i e l e .

Abraham Laudes.

my ostatnią kartkę, a ze mnie ostatnią za-
ręczkę i ostatnie 2000 k. Tak my się wydesti-
bi i so się stało w ostatniej chwili, mi pa-
mątam. Jaka scena odegrała się przy zamordo-
waniu mego teścia Salomona Langnera przy pl.
Krakowskim 6. II p. nie wiem, dokładnie o u-
tożanem mordobicię podług dokonanego na
Salomonie Langnerie może podać sierżant edyta
zamordowanego, Wanda Matusz. z dnia Dnia Józef
z. Meussego.

Zostają dosięgnięte zabrawany literyalne do
koszuli, razem wartości 7000 k. Pomoczkami
Dnia Józefa Meussego zostało dosięgnięte zabrawa-
ne w mojej kieszeni, razem wartości 7500 k.
W moim plecaku pozostał jeden kawałek siem-
kowy, czarna wojskowa austry bagiet i obrotowy
cylinder.

Lwow, Dnia 5/12. 1918

Dr. J. Meusse m.p.

Monte Schkyl
m.p.

2. 6. 57.

Opis

Protokół

57

Zgromadzenie w dniu sobotnim Zauwazano horst Schlegel, zaimpony pl. Waworski i s. Stoj i Waworski lat 14, zaimpony i Waworski.

22/XI. O godz 9. pami postatam wprawy formozkani
fotografic na typhote powazy Waworski
Schlegel i s. Waworski zaimpony i Waworski
mieszkanie mego Waworski p. Waworski Waworski
Waworski i Waworski Waworski Waworski
Kul, state Waworski Waworski Waworski
Kul i Waworski Waworski Waworski 22/XI
mieszkanie i 1-2 Waworski Waworski
brat Waworski Waworski Waworski
Waworski Waworski Waworski Waworski
za Waworski Waworski Waworski Waworski
Waworski Waworski Waworski Waworski
spadko 3 Waworski Waworski Waworski
mieszkanie, Waworski Waworski Waworski
do Waworski Waworski Waworski Waworski
Waworski Waworski Waworski Waworski
i Waworski Waworski Waworski Waworski
mieszkanie), Waworski Waworski Waworski
ostat opom, Waworski Waworski Waworski
Przesz ty Waworski Waworski Waworski
mi Waworski Waworski Waworski Waworski
na Waworski Waworski Waworski Waworski
tak Waworski Waworski Waworski Waworski

potwierdzenie...
cał, tak że...
moje...
tak...
moje...
Rata...
me...
to...
kura...
twierd...
skich...
wsist...
patom...
com...
Josefa...

za-
desti-
i pa-
reda-
pl.
o w
no-
eide
Tob.
So
me
stran
500 k.
winn

Doctorem...
Papius...
Josefa...
i mojej...
W m...
Dłus...
cy cylin...

Dziś dnia 7 XII 1918

Dr. J. K...
K...
K...

Lb. 39

Protokół ³⁹ ~~39~~ Confue

19
18

586

Opis.

Kwestyonaryusz 1899.

Fosa Dzwia, Krakowska 6

Poszkodowana podaje:

Dnia 22/11. wpało do mieszkania i magazynu mego 15 legionistów
którzy wywiezli automobilem towary, całe urządzenie, bieliznę, odzież,
srebro, złota i prowianty. Silne podejrzenie pada na służącą, która złączyła
zbiegła do legionistów i weszła z dozorczynią brała udział w rabunku.
Zamordowanie i obrabowanie sąła nastąpiło na ulicy.

streszczenie p. Muzyczna (zjada) zamordował.
Zeznanie je gotowe jesteśmy pod przysięgą
powinąć.

Jako protokolant:
D. Salomon Jellensberg

Antoniusz Bigleka

zapisany we Lwowie dnia 4 grudnia 1918

Zgromadzi się p. Lesia Pigtek i p. Antoni
na Pigtek, zamieszkałe przy pl. Krakow-
skim p. l. 10, zwrócić uwagę na:

Dnia 22 listopada interweniować do domu
przy pl. Krakowskim pod l. 10 banda zotwie
kurbojących która w nicharki sprób
cała się nad wystrzemi mientuicami dor
i dostanie wstępnie pomieniania wratowca. W
płochujących wstępnie pomieniania, syna br
leżo nierzako przadzięcego na plach Krakow
skim w baran miejscim wyrazie miejsce; In
czewskiego. Nidzielisimy ter, jak okoto g
pi potd. wpi wspomniany Tharczewski i g daję
pnieischi na leżiony "Gulskie" wterena
"strawtadnie p. Muzyczna Czuda zamurowet
Zeznania se gotowc jestesimy pod prypiegg
ponowic.

Jako protokolant:

D. Salomon Jelenberg
m.p.

Antoni Pigtek m.p.
Lesia Pigtek m.p.

Protokoll.

mit Fricze Agid, wohnhaft pl. Krakowski 10.
am 14. XI. 1918.

Am 22. XI. 1918 wurde ich 4mal von verschiedenen
Parteien lauter Legionisten, darunter auch ein Führer
um 4 Uhr morgens und später einen Leutnant, bemerkt
ich, überfallen und jämlich beraubt. Die Soldaten
schriess dabei: Daye Zydy piemodre na lej. palehie
Sie haben die ganze Ware den Strassendenen durch Feuste
auf die Gasse herunter geworfen. Ich und meine Töchter
Stelle Agid sind aus der Wohnung geflüchtet, aber der
gottliche Schwager Moses Agid ist zurück geblieben.
Ich versteckte mich im Kloset meine Töchter begab
sich ins Nachbarhaus in der sie durch eine Seite
herunterstieg. Sie überfallenden haben nicht aus
geraubt sondern auf bestyalsche Teil geriet.

Was sie mehr durchs Fenster weggeschaffen konnten, vater
davon Tragen, haben sie vernichtet, zerissen zerstückelt
oder in 4 Teile verschlagen, Nach im Zimmer verstreut. Toban
ich flüchtete sah ich noch das der Mörder meines Bruders
denselben, Geld von ihm fordern schlug. Ich war jedoch
mehr Zeuge des Mordes selbst. Als ich der Lärm etwas
gelegt hat, kehrte ich zurück in die Wohnung, wo ich
jedoch die letzte Parne mit Brot und so für einen
von die Legionen die geraubten Leibkaurige meines
Nennital. Gefangenschaft St. Agid lebenden Cousin
in den Rucksack zu verpacken helfen musste.

Als die Legionisten weggingen fand ich in 3 Körbe
den Leichnam des erschossenen Schwagers. Der Mörder
des erschossenen Schwagers ist meinem Nachbar
bekannt. Auch ist keine denselben da er beim Eingang

rief: Emen muss ich ermorden. Ich fürchte
aber derzeit den Namen zurückgeben Es ist ein
Legionist Johann eines vermögenden Leinberger
Bürgers. Der ermordete Schützer wurde
mieder geschossen mit vier Gewehr schüssen.
Ich konnte die ganze Nacht nicht schlafen und da
ich ruhelos herumging sah ich durchs Fenster,
wie die Legionisten die rustechnisten Häuser
am Krakowki platz das Haus des Rappaport,
des Iners auszündeten. So zündeten auf der
Strasse Bänke Holz und Petrobenin an
den Fassern die sie auf der Strasse offen
lichten an warfen dieselben durch erschlagene
Fenster in die Wohnungen hinein und schrien
das selbst mit Handgranaten damit die
Leute nicht davon fliehen können. Bei Tag
hien man die Leute von Hause nicht weg
wobei die Soldaten riefen: Ihr müsst
hier verbrannt werden. -

Nach der Besung richtig
Friede Agiel. m.p.

283
C

Chane Rosche Katz, kupcowa Krakowska 25.

Po obrabowaniu sklepu p. Biełostockowej, żołnierze rozbili sklep sioj
 i tuteż żołnierzy i cywilnych rzucił się do rabunku dwa pełne dni
 rabowano Janie w kapeluszkach, rzychadziły razem ze służącymi, by te zabie-
 rały rabowane rzeczy do domów. Zabra owano sklep i wszystkie magazyny na 14
 piątkę w sobotę rano, mąż poszkodowanej zeszedł przed sklep i oficera
 stojącego tam, prosił, by położył kres rabunkowi. Jak się nazywasz? była od-
 powiedz: Gdy ten wyśmiał nazwisko, dał mu w twarz, mówiąc: "Żydzi do Pales-
 tyny". Do ludzi, którzy z okien patrzyli na rabunek, strzelano.

W piątek o godz 4-tej jeden oficer legionowy i 2 legionistów
 wpedło na II piętro, szukając milicyantów którzy mieli tu rzeźnię w czasach
 ukraińskich. Na ganku zbił oficer mha kę p. Jakoba Bleia i wolał
 żonę i dzieci, by się na to patrzyły. Żołnierze zabrali pobitemu czapkę
 futrzaną i oficer, który podczas pida, własną nahajką się skaleczył,
 wszedł do mieszkania i zażądał szklanki wody. Przytem oświadczył, że jest
 z Warszawy, że zarobił już we Lwowie futro, które miał na sobie. Na drugi
 dzień ten sam oficer stał z karabinem maszynowym u rogu ul. Strzeleckiej
 i Krakowskiej w celu strzymania porządku. Później i córka poszkodowanej
 poznały tego oficera na ulicy Syn poszkodowanej a piątek po akcencie mowy
 żołnierzy rozbijających sklep, poznał, że to są Krakowianie. "Ty Jantek nie
 można otworzyć". W sobotę wieczorem mąż poszkodowanej widział, jak na ro-
 gu ul. Krakowskiej i Strzeleckiej jeden żołnierz prowadził Żyda, drugi go
 spytał, "Odzie go prowadzisz?" "Nie na przepustki" była odpowiedz. "TA daj
 mi słowo" powiedział pierwszy. Tedy drugi wyderzył karabinem do niego i
 strzelił go Chane Rosche Katz m. Pretkollant z Rott m.

459

O d p i s

Kwestyonaryusz Nr.418

Jenta Folkes, kupcowa Miodowa 9.

22

404

O d p i s

Kwestyonaryusz 1521

Abraham Lund, Lokietka 20. podaje:

Ogień pod dom Botnicza 24. podłożyli żołnierze w skle-
pie Rittle. Nie pozwolono wchodzić z płonącego domu i żołnierze
pol. strzelali do wchodzących. Gdyśny wyszli z mieszkania z powodu
pożaru, żołnierze strzelali na schodach. Skutek tej strzelaniny strza-
cił życie niejaki Hinschlag, czterek lat 19. żołnierz.-

459
Opis

Awestyonaryusz Nr. 413

Jente Folkes, kupcowa Miodowa 9.

Roszkodowens podaje:

Od 7 rano d. 22/XI. rabowali przez cały dzień silne patrole, jedna po drugiej, wszyscy w mundurach wojskowych austr., uzbrojeni w karabiny, rewolwery i granaty. 4 osoby zabite, 4 ciężko ranniono w tej kamienicy. Wklep rabowano cały dzień, żołnierzy jakoteż cywilną ludność, a zrabowana towary żołnierze ładowali na autobus.

W sobotę znova rabowano po domach, żołnierze podpaliли domy i strzelali do nich, nie wypuszczając nikogo z płonących domów. Gdy kto wybiegł z domu strzelali za nim i bili, przeszukiwali i, rabowali każdego uciekającego. Roszkodowana zezna pod przysięgą.

Protokół
L. 598

Krest. 1450

Zinje Siuk zgodawanyj z Bracora 7

Proskotocana podaje, dnia 23/11. 1943 roku

ostatek 10 żołnierzy legionu 101 pif. Proskotocana

wyjechała z domu a następnie wyjechała

rozjechała. W międzyczasie miała się proskotocana

do synagogi, potem, w tamtym czasie była

zmasakrowana, gdy chłopiec 13 letni umierał

toż. uchwycił na schodach proskotocana

a potem bojażny, przez uchwycił toż.

W tym momencie do niego jechał

a potem mary legionistów, rozkazując

toż zmusić na śmierć, a gdy chło-

pał się Habramow, jechał, a tych

którzy go uchwycili, zastawili

Andriej przez niego go potem na pi-

ęć obok siebie do bojażny i na-

krzyż go toż.

P r o t o k ó ł

284
C

spisany dnia 11/XII 1918 z p. Markusem Zuckerem recte Schmuizerem
zamieszkałym przy spalonej dziś kamienicy Owocowa 9 /obecnie Żółkiewska
47 ✓

W piątek dnia 22/XI 1918 wieząc, że nakoło odbywają się pogromy,
ubłagałem dozorcę, dawszy mu pieniądze i obiecując mu jako wynagrodzenie,
kompletne ubranie, by nikogo nie wpuszczał do bramy.

Mimo to wpuścił on już o 11-tej przed poł. dobiejających się do bramy
żołnierzy polskich i cywilów, wśród których rozpoznałem znanego dobrze
z nazwiska sąsiada naszej Schifre Weinstock, żonie kuśnierza, podurzęd-
nika kolejnego w mundurze kolejarza z 3 gwiazdkami, nazwiska jego ja-
sam nie znam.

Ów kolejarz przewodził też wśród napastników, zaprowadził ich do
mego magazynu, gdzie splądrowano moje zapasy mąki wartości w kwocie
7000 R. i 312 chlebów jakoteż 20 klg. cukru, mąkę.

Do pomieszczenia napastnicy nie weszli.

Nasza kłótnia do rano naszego domu znikła, przyczem słyszeliśmy, jak do
żony swojej odezwał się: "Chodźmy, bo tych Żydów dziś będą podpalać, poco my
namy pokutować, za to, że Żydzi strzelali na naszych"

Słyszeliśmy turkot automobilów, na których wożono rabowane rzeczy i
z których żołnierze nakoło strzelali.

Chcieliśmy uciec z domu, jednakowoż żołnierze z ulicy strzelali do
bramy, by ludzkom ucieczki ulemżliwić.

O godz. 12-tej dom nasz stanął w płomieniach. Obok paliły się też do-
my przy Bożniczej 24, gdzie został zastrzelony N. Minschlag, czeladnik pie-
karski.

Z obawy przed zgorzeniem w płomieniach uciekliśmy wszyscy lokatorzy
z kamienicy na ulicę, nie zważając już na strzelanie.

Po drodze koło teatru zatrzymało nas 2 oficerów, pytając, gdzie idzie-
my. Gdy mu mój czeladnik Meier N. Rosyanin-żyd odparł, że uciekamy z pod-
palonej kamienicy, oficerowie ci odpowiedzieli: "Przyjdą na Was jeszcze gor-
sze chwile, a z Was skórę żywcem rwać będą."

W sąsiedniej kamienicy koło nas, przy ul. Owocowej 5 /przechodnia brama
z Owocowej na Bożniczej /napastnicy zamordowali Zygmunta Gornego, właściciela
klepu z papierem wraz z żoną i jej siostrą 12-letnią dziewczyną, a w wyst-
kach bity i, gdy ich dochodziły do naszej kamienicy.

500
Taj
ni
Woj
Wł
Cate
Zygo

Zauważam, że żołnierze polscy, obstawiający naszą ulicę krzyżem "Cywile
na bok, tylko żołnierzom wolno rabować"

W środę 3-go grudnia odwiedziłem przy asystencji M. Straży Obywatelskiej u byłego m. zego dozorca obecnie przy ul. Krówej Jadwigi Nro 25 Jędrzejki Kępiora 1 materac, 2 matkaskalki i sofę pluszową, 1 fotel i 2 pluszowe krzesła, które to rzeczy on po naszej ucieczce z palącego się domu zrabował. Czy reszta urządzenia mego zgorzała, czy zrabowałam, nie wiem.

Protokół odnośnie do poniesionej szkody odrębnie ze mną spisano.

Tak zeznała Maria Zucker recte Schmauser np. Dr Rotfeld np.

Protokół
spisany dn. 10. / X. 1918.

Łytawa w p. Młara Goldberg, zam. obywatel
Pietaruka 14. i podaje:
BT. p. ojciec mój wraz z rodziną mieszkaliśmy
w Krasnowodnie 4. - Od czasu inwazji Ros.
mój iaducej Lawthi,

487

Lp. 67.
Lb. 437.

26

O d p i s . -

Kwestyonaryusz Nr. 1624.

Natan Schnips, subjekt handlowy zam. przy ul. Pa-
nienskiej 9 podaje: Napastnicy weszli do kuchni i kazali nam ustawić
się rzędem. Żądali pieniędzy i złota. Oficer strzelił do Almana,
a żołnierz zastrzelił mego ojca.-

Natan Schnips mp.

i zarządzali
dowanicem. Wydaliliśmy
gotówkę i powstrzymaliśmy się na swrad
syna dozary, który brał udział w rab
ku, że nie prowadzimy ich na Law
niem na Wolawa i cat

Protokół

256. C/ 24

spisany dn. 10. /^{XII}. 1918.

Łyżawa ię p. Włara Goldberg, zam. obecnie
Piekarska 14. i podaje:

BT. p. ojciec mój wraz z rodziną mieszkaliśmy
przy pl. Bratowskiej 4. - Od czasu inwazji Ros.
nie prowadził ojciec mój żadnego handlu,
ponieważ strzył przy wojsku.

Dnia 22. /^{XI}. 18. kilkakrotnie napadał na nas
wre mieszkanie oddziały wojska polskiego
w celach rabunkowych. Wieczorem tegoż

dnia zjawili się 3 wojakowi, a mian.
syn dorocz realności pl. Bratowskiej 4,

jedem z Bratowa (jest to same podaj), a
trzeci ranny w nogę. Spędzili nas wryżet,

kich do kuchni, ale nie pozwolili mieszka,
nia opuścić. Jedem z nich, mian. św. Bra,

nowianin, stał na straży. Po obrabowaniu
podjęli rozważali nam wejść do tego podwórka

i zarządali stuczony od ułepie, groźbę ranow,
dowaniem. Wydaliśmy im wówczas całą

gotowkę i powoływaliśmy się na świadectwo
syna dorocz, który brał udział w rabunku,

ktu, że nie prowadzimy żadnego handlu.
Później przed nim na kolana i całując

go po nogach, prosiliśmy o porostawienie

nas przy życiu. Ten kopuła mnie i uderzył
tak silnie, że upadłam na podłogę, a bratowa
wzianiu się oderwał się: „Na czym przyjechał
z bratową?” Po doszczętnym obrabowaniu
nas rzucili owi rabusie, a mian. w kan-
ny, granat ręczny i zamknął drzwi. W chwili
mi rzucili także stojącą na podłogę, by się
buchał piorar. Od owego granatu padli ojciec
mój, brat, powałałam ramię się i matka
i drugi brat, oraz dwa obce osoby,
które przypadkowo były u nas w mieszkaniu,
mnie. Owi rabusie przeszli do nas za
wchodzącą doroczni, która, jak sama się
szatan, oderwała się tak do nich: „Panowie,
tuscie jeszcze nie byli.”
Podczas rabunków osiadł mi wspomniany
syn doroczny, że realność będzie spokojna. Tak,
tyż wie o sobie, dom został podpalamy i ledwośmy
uwrli z życiem. W niewielu spotykalam owego
syna doroczny, który mi powiedział, że dom
został podpalamy naftę i spirytusem, któreśmy
t.j. moja rodzina i sąsiadzi, przygotowali.
Każdego owego doroczny jest mi nieznanym,
gdyż był dopiero przez 3 tyg. w tej realności.
Właściciel realności nazywa się Moses
Friedman, a doroczka⁽²⁾ Anna kibrowicka.
P. v. t. z. Klara Goldberg.

spisany dn. 10. /^{XII}. 1918.

Łytawa ię p. Klara Goldberg, zam. obecnie
Pietarska 14. i podaje:

Bt. p. ojciec mój wraz z rodziną mieszkaliśmy
przy pl. Bratowicki 4. - Od czasu inwazji Ros.
nie prowadził ojciec mój żadnego handlu,
ponieważ strzył przy wojnie.

Dnia 22. /^{XI}. 18. kilkakrotnie napadali na nas
w celach rabunkowych. Nieco czasu tegoż

dnia zjawili się 3 wojaci, a mian.:
syn dorocy realności pl. Bratowicki 4.,

jeden z Bratowa (jest to sam podaj, a
trzeci ranny w nogę; Spędzili nas w rękach,
kied do stuchni, ale nie pozwolili mieszkać,
mia opuścić. Jeden z nich, mian. in Bratowicki,

stawian, stał na straży. Po obrabowaniu
podjęli rozważali nam wejść do tego podwórka
i zarządali ukryć od ulicy, grożąc ranami,
dowaniem. Wydaliśmy im wówczas całą

gotówkę i powstydaliśmy się na świadectwo
syna dorocy, który brał udział w rabunku,
któ, że nie prowadzimy żadnego handlu.

Podam przed nim uw. Kolana i całując
go po rękach, prositam o porostawienie

nas przy życiu. Ten kopuła mnie i uderzył
tak silnie, że upadłam na podłogę, a brat
wzruszył się odeszwał się: "Na co przyjechał
z bratowa?" To doszło do obrabowania
nas rzucili ośmiu rabusie, a miemu. ów kan.
ny, granat ręczny i zamknął drzwi. W chwili
mi rzucili lampę płonącą na podłogę, by wy-
bić parę. Na ówego granatu padli ojciec
mój, brat, pozostała karmi się matką
i drugi brat, oraz dwójce siostry osób,
które przypadkowo były u nas w mieszk.
miej. Osiem rabusie przyszedł do nas za
wchodzącą doroczni, która, jak sama się
szatan, odeszwała się tak do nich: "Panowie,
tuscie jeszcze nie byli."
Podczas rabunków osiadał mi wspomniany
syn doroczny, że realność będzie spalony. Tak,
tyż wie w sobotę, dom został podpalamy i ledwo
uwrócić z życiem. W niektórych spotkałam ówego
syna doroczny, który mi powiedział, że dom
został podpalamy naftę i spirytusem, które
F. j. moja rodzina i sąsiadki, przygotowali.
Kazimierz ówego doroczny jest mi nieznanym,
gdzi był dopiero przez 3 tyg. w tej realności.
Właściciel realności nazywa się Moses
Friedman, a doroczka (2) Anna kibrowska.
P. v. t. z. Klara Goldberg.

wilo
tels-
ledrze-
zowe

265 29 31

Kwestyonaryusz Nr. 265.

Adela Neuer, krawczyń Szpitalna 21 u brata żonatego

I. piętro, pokój i kuchnia, 6 domowników, 3 dzieci niżej 14 lat.-

28/XI. 1918 o 9 rano przyszło 3 legionistów. Jeden z nich miał odznakę, biało-czerwoną na ramieniu, wysoki, silny, czerstwa twarz z cięciem na twarzy. Właśnie ten zamordował mego brata., Znam tego legionistę z widzenia, jeszcze przed pogromem, a nawet podczas pobytu Ukraińców widziałam go na Rybim placu. Również dnia 4/XII. widziałam go w mundurze legionistów przy rogu Zygmuntońskiej i Grodeckiej, stanęłam i chciałam zawołać policyjanta. On jednak zauważył, że wzrok mój skierowany na niego, ulotnił się.-

Wracając do krytycznego dnia zaznaczam, że brama naszego domu wówczas silnie zamknięta. Dzwonili, ale stróż nie chciał im bramy otworzyć. Wówczas rozbili bramę trzema granatami ręcznymi i udali się na I. piętro xmiąjakimz do niejkiej sklepiczarki Bilgraj, od której zażądali, by otworzyła kasę wertheimową gospodyni domu p. Koernerowej. Powiedzieli, że mają na kartce adresy p. Bilgrajowej, p. Koernerowej i p. Schreckowej. Zażądano kluczy od kasy, wówczas p. Bilgrajowa oświadczyła, że klucze są na prawo. Wówczas ci odeszli od p. Bilgrajowej i weszli do pomieszkania mego brata, grożąc mu za to, że nie otworzył bramy. Stłukli szyby we drzwiach i zażądali złota i srebra. wśród niecnych obelg. Brat oświadczył, żeby sobie wszystko zabrali. Bratową schwycił wyżej wymieniony silnie ręk., wówczas ona oddała schowane na piersiach biżuterję i pieniądze. Po zabraniu tych kosztowności, ten sa, zaczął ją bić kolbą po twarzy, tak, że górne zęby wiszą w szczęce. i groził jej rewolwerem, gdy mąż prosił go by zaniechał bicia żony, począł bić matkę, starszkę bratowej i skaleczył jej bok. Następnie poszedł na ganek i przez rozbite okno strzelił do brata, przyłożywszy doń karabin. Zaznaczam, że drugi żołnierz stojący w pokoju, trzymał brata, by się nie mógł schronić. Gdy brat trafiony śmiertelnie w brzuch kulą, krzyknął: "Jej Taty" morderca krzyknął: Ty skurwy synu, Ty jeszcze krzyczysz, ja ci dam drugą kulę

Brat w ostatniej chwili, ruszył ręką, by dżelci odeszły, i wysionął dacha. Morderca stąpeł nielitosciwie po nim, sciągnął pierścionek słubny i zaczął rozbijać szafy. i bic dzieci, by nie krzyczały. Równocześnie przyłożył rewolwer do skroni bratowej, mówiąc, że ma jeszcze więcej pieniędzy. Wówczas bratanica ma 14-letnia prowadziła go po pokoju, prosząc, by sobie wszystko zabrał, by matkę szanował. Bratanica ta zaklinała go słowami: "Matka Boska zlitowałyby się nad nami, a Pan nie chce się zlitować" Wówczas drugi, stojący przy drzwiach zdjęty litością powiedział, "Chodź, Jesiu stąd" Podnoszę jednak, że morderca powiedział do mego brata: " Wycie zamordowali trzech legionistów, my sobie weźmiemy trzech Żydów" odchodząc rzekł do mnie: " Teraz pilnujcie siebie trupa, i zabrał dwa rucksaki, napełnione rzeczami. Przy drzwiach na ganku stał trzeci pilnując, by nikt nie wyszedł, a 6-letnie dziecko chcące wyjść, kopnął w bok, groząc zastrzeleniem Bratowa, ja i dzieci schroniliśmy się na strych, tych trzech legionistów udało się potem do mieszkania gospodyni, gdzie właśnie m o r d e r c a mego brata usiadł i grał doskonale na fortepiani /: a więc inteligentny:/ około 1 1/2 godziny dwaj towarzyszy tancyli. Widocznie morderca był człowiekiem inteligentnym i z lepszych sfer, zak skoror jak która sama gram na fortepianie oceniam grę, jako interesującą, stąd poszli na II. piętro, gdzie było dużo kobiet, którym rabowano złoto, kosztowności i pieniądze. Jednego staruszka, Żyda z siwą brodą również chcieli zastrzelić, ale zastąpili go córka. Tej rozkazał legionista otworzyć usta i włożył jej browning między zęby, trzymając palec na cynglu.

Następnie jeszcze raz wrócili do naszego pomieszkania i morderca deptał po trupie mego brata, którego ubranie i ciało wskazywały ślady tego zniecania się. Podnoszę jeszcze raz, że brat zaklinał mordercę, by mu i dzieciom darował życie, gdyż dopiero powrócił z niewoli rosyjskiej, jako żołnierz 6 tygodni temu, a na wet miał spodnie wojskowe na sobie. Całowaliśmy go po rękacę i nogach, ale on nas odpychał mówiąc: "Szkoda tak silnego mężczyznę zostawić, musimy go zabić". Spiągnięto mu zegarek z łańcuszkiem.

Szkoda wynosi następująca suma:

22 pierścieni brylantowych, 2 naramienniki złote z brykantami, 4 sznurki pereł prawdziwych, 1 złoty zegarek z lancuszkami, damski i męski, 1 para kuleczek /:brylantowych:/ rubinowe 2 pierścienie, moja własność, 1 pierścienek ślubny, brata, ściągnięto z trupa 1000 koron gotówki.

Bielizna, garnitur plażowy z kózek, który się podobał mordercy. ubrania, kożuchy damskie i męskie. Razem wartość ogólna 40.000 K. Pozostaliśmy bez centa, bez odzieży w jednej koszuli. Zeznania te o zajściach, które ~~zaxx~~ osobiście przeszedłem, gotowa jestem zaprzysiądz. O zachowaniu tych legionistów mogą zeznać inni mieszkańcy tego domu. Przy zejściu z bramy morderca, który nosił ceratową kurtkę na sobie i dotychczas ja jeszcze nosi rzucił bombę na stróża i tego rozerwał na kawałki.

Dla charakterystyki wypadków zaszłych dnia 22. i 23. listopada we Lwowie mogą podać co następuje:

Ja jestem na posadzie u inżyniera Brilla od 1/XI.1918 przy ul. Potockiego 6.III p. Gdy przyszedłem 1/XI. do biura i załatwiłem swoją robotę, odszedł mój pryncypał do miasta, wszedł do biura inż. Maxy Grei mieszkający przy ul. Zdrowie, który zawsze wypłacał urzędnikom i Włochom i właśnie wówczas miał wypłacać robotę wtedy nadszedł p. Liebermann, przedsiębiorca budowlany, który od inżyniera Greya miał wziąć pieniądze na wypłatę. Wówczas inżynier Gray rzekł do Liebermana i do obecnych tamże Włochów i chłopów "Uzbrojmy się przeciw Żydom" Dzis widziałem Żydkę z karabinem. Wówczas Liebermann odparł: "Gdzie tam to samoobrona, Żyd się nie bije" Na to inż. Grey, "Żyd idzie z większością" My im już pokażemy" Ja byłem jeszcze w kancelaryi w sobotę 2/XI. przedpołudniem, gdzie znowu inżynier Grei zwrócił się na Żydów i wzywał wszystkich obecnych do zorganizowania się na Żydów.-

Gdy przyszedłem do kancelaryi jeszcze w niedzielę 3/XI. byli robotnicy obecni i inżynier Grei każdemu płacił. Liebermann także wziął 1000 K. od inż. Greya, następnie inżynier Grey rzekł do obecnych robotników: "Uzbrojmy się, skoro zobaczysz pierwszego lepszego Żyda połów go trudem i nie pytaj się jak i co"...

Wówczas ja wstałam z krzesła, zamknęłam maszynę i odeszłam.

Przed odejściem zwróciłam mu uwagę, dlaczego na żydów wygaduje,
Inżynier odparł, że Żydzi idą z Ukraincami, ale później gdy przyjdą
do nas, my ich odpędzimy jak psów.

Również i te zeznania jestem gotowa zaprzysiądz.-

W naszej kamienicy w sobotę dnia 23/XI. wody nie było.-

Adela Ne u e r

obecnie Kazimierzowska 21/2 u p.

S c h e l l e r

Dr. J. Meise l .

Komisarz.

Lata 1918. Przewrót 21 m brata, 265 3/4
1 piętro, podłoga i kominowa, 6 komnat, 3 drzwi
wraz 14 lat

23/VI 1918 r. Lty rano przyjeżdżę 3 legionistów, jeden
z nich miał małe-remonty adrewały na ramieniu
wypuch, młoty, wierzta twarde z cieciciem. Kławiak
ten rambrował mego brata, imię tego kławiaka
nie wiem, w drodze, wczoraj przed pogrzebem, a
uważał podobnie przybytu w domu, w domu
go na Rytm placu. Rozmowa 4/II w domu
go z młodzieżą legionistów przy domu
Legionistów i Jędrzejki. Stał tam i
chwiałam rękami polecając, on z rękami
zawieszonymi, że mój zwrote jest
na mego młodzieńcu.

Kławiak do wytycznego domu, rambrował, że
bracia naszego domu brata rambrował, rambrował
rambrował, bracia, ale st. i. m. p. rambrował
stworzył kławiak rambrował bracia rambrował
mi rambrował, rambrował, na rambrował do rambrował
składowiska Polgraj od której rambrował, by
stworzyła kławiak rambrował gospodarny
dom p. rambrował. Powiedzieli, że rambrował
Kartke, adresem Polgrajowej, rambrował i rambrował
Kawij, rambrował o. rambrował, z kławiak. Rambrował
Polgrajowa rambrował, że kławiak, na prawo
kławiak rambrował on do rambrował mego brata
głównie m. rambrował, że rambrował bramy. Stłubił
rambrował w drzewach i rambrował rambrował i rambrował
rambrował rambrował. Bracia rambrował, by
rambrował rambrował rambrował. Bracia rambrował
rambrował rambrował rambrował rambrował rambrował
oddała mi rambrował na rambrował. Bracia
swój, rambrował. Do rambrował rambrował rambrował
rambrował rambrował rambrował rambrował rambrował
rambrował, tak że rambrował rambrował rambrował
rambrował.

Inty
do n

Dr. J
Komis

-2-

... przystąpił do rewolucji. Gdy jego brat ...
 by zauważył, że jego brat ...
 bratowej, staruszek ...
 wtedy, może przepadł na gwałt, przytargony do ...
 domu, skąd stał się do brata, kotłowni ...
 Karabin, iarnacoram, i drugi kotłowni ...
 brata, by się nie mógł ...
 senny śmierć i brat ...
 morderca ...
 dom drugiego brata, by ...
 brat w ...
 obrotu i ...
 wie, ...
 słabny i ...
 kopyta, ...
 do ...
 skromi bratowej, ...
 14 latem ...
 nac, by ...
 go, by ...
 rakonata go ...
 ritarata ...
 w ...
 dyty ...
 Od ...
 do ...
 w ...
 Od ...
 sobie ...
 pełnione ...
 stał ...
 a ...
 gwałt ...
 ...
 ...
 ...
 ...

uzasad
na
krow
grat
sam
in
ganc
do to
slaw
rastr
slow
zby
pomi
brat
slaw
mi
gays
wst
wag
zyc
mo
mm
2 ta
22
U
1 r
1 p
2
1 p
or
C
s
a

Porostalimny rok, cęta⁴ tar aduery a jeaucy ko-
smi, zrudana te a rapracet, klora ocobricie
prientem, gatowa jystem rapmysicel. Orado
wom tyk legionistow mozo Surim nom
mieszkaney tego domu: Przy wazym i bra-
my morderca, ktory nosit peratowa kurtka
na sobie, wtychlas jone je msi
wyst boate na stebra, a tego racowab
na Kawalki.

W charakterystyk wyprawki rartym
mra 22, 23 listopada we Lwowie mzy po-
daj co nastepuje:

Ja jystem na psadnie w mzymu
Bunkla od 1/11 1918 przy ul. Cokolicego 5 III p.
Gajm przysla 1/11 do kura i ratatu tam wyza
roboty roboty mzy przynypat do mewa
i wrotat mi. Guc mien kagopy przy ul. idio
we ktory newos wyplawit wroble dom
i kladom i wlaone w sworas mist wypli
zar roboty, ktory nadawet p. Dieloreucanu
puedsz bronu budowlawy, ktory od mra. Jan
mat wzyr pruwara ul wyplawit. kowras
in Guc wikt do Siebidanowa do obcowy
tamie ciotow, kiodow. W bormy mzy jone
baw manatom Tydka z Karabimem i kowras
Siebidanum adpart. Gajm tam to jamow
na. Tyd su me jone ka to mra Guc
zid sive i wroble, mzy m jone polawim
Ja bytam jone a kancalazy i roboty
1/11 przed potuducem, gane mowa mi
Guc kowras na Tydow i wzyr
wystawit obcowy do zorganizow
si na Tydow

R. p. 7.
R. l. 73

Wymagal

20
265

- 5 -
Wymagal przyjezd do domu starzyj znowe i m. 33
dniej dnie 3/4 tydz. wrotomym obcom i m. 33
Gres Kardemm ptasni, licencuancu obrymet
takre 1000 koron.

Nastojnie m. Gres sakt do obrymet no
botui koi. Wchodimy sz; ktore wtaoye
sawuonag; lepongo igelo. potoz go tryssem
i me pytaj sz jak. co kowras ja wsta-
tam i kowras. wchodimy m. 33
dortam. Poca wlepynciu wrotomym
wraga dlarago m. 33 wygaduje; m. 33
m. 33 kowras se ydow sad, i kowras
ale pomny gely jony do do nas my. 33
odpydramy jak psow. Poczem i te
wrotomym m. 33 kowras m. 33
m. 33 23/4 po potuolom woty. m. 33

Adela Hauer
obcom

Karłowiczowa 2/2
m. p. Lublin

aufgenommen mit Laura Weier, wohnhaft Expositengasse
 Am 23. Okt. 1918. um 11. Uhr 30 Min. kamen 3 poln. Les. und
 wollten ins Haus Expositengasse einbrechen. Wie die zum
 Hausmeister angekündigt haben, wollte der Hausmeister
 nicht öffnen, darauf einschlagen sie das Tor mit 3 Hand-
 gräben und auf dieser Weise traten ins Haus hinein.
 Sie gelangten die drei Les. auf ersten Stock zum
 Herrn Ditzner und wollten dort die Werkbank
 des Hauseigentümers Fr. Gebra. Körner aufmachen,
 aber da ^{kein} Schlüssel war, verteilte sich der Herr
 Gebra. das der Schlüssel bei der Einwohnung der anderen
 Seite sich befindet. Damals kamen die Räuber zur Frau
 Laura Weier und fragten warum hat man nicht
 das Tor geöffnet worauf wurde ihnen die Antwort
 gegeben, dass der Schlüssel vom Tor und Kasse sich
 bei demn nicht befindet. Damals verlangten die
 Geld und Gold, wo dasselbe sofort ausgehert
 wurde. Nach allem vom dem, den Manne von
 Frau Laura Weier erschossen hat. Mit dem wird der
Fotokoll geendet.

Laura Weier

Die Frau Laura Weier wurden 4 Schüsse ausgehert
 und dreimal wurde durch die Räuber mit Feuer über
 im Kopf geschlagen.

Protokol 294.

(294)

Opisany dnia 15/III 1918 w sprawie powrońców 22 listopada 1918 i wreszcie, w tym dniu w Warszawie.

Staż p. Izrael Rottenstrauh, kaptur we Lwowie nr 534-
Salua 90 zamieszkały, mający sklep ul. Krakowska 34 - pod-
je do następnego:

Dowiedziawszy się w sobotę dnia 27/II 1918 rano, że sklep mój
przy ul. Krakowskiej 34 był anektowany, zawiadziłem
moją siostrę Chary Herman, że w obu legs, jako insalida
współnie nie mam już wile do stracenia i chce jechać
do miasta, by zobaczyć, co się dzieje. Po dwadzieciu
dni około 10 dni po rozpoczęciu wata muricy Polakami
a Krowie am i tym samym dniu, kiedy legon jest do
zamordować spłepiacze Silberstein przy ul. Prosta
i Chary przed tym samym murcem, który on os
otwazat, także mia zamorduje, w czasie napętotryje
walki zwrócić i domni onego ul. Świętokrzyska 98 do ulicy

na moją siostrę Chary Herman ul. Świętokrzyska 98 do ulicy
stała w dniu 24/II 1918. W sobotę 27/II Krowie 9 rano
odjechał, a my siostrę Chary Herman i razem do miasta
Chary i siostrę Chary Herman na progi ul. Krakowskiej
dane do numeru 22 mieszka Chary p. Krowie
jak p. ul. Krakowskiej legon ul. Prosta ul. Krakowskiej
p. ul. Krakowskiej a jej ten legon ul. Prosta ul. Krakowskiej
krowie, ul. Krakowskiej ul. Krakowskiej ul. Krakowskiej

W dniu 27/II 1918 rano, w sobotę 27/II Krowie 9 rano
odjechał, a my siostrę Chary Herman i razem do miasta
Chary i siostrę Chary Herman na progi ul. Krakowskiej
dane do numeru 22 mieszka Chary p. Krowie
jak p. ul. Krakowskiej legon ul. Prosta ul. Krakowskiej
p. ul. Krakowskiej a jej ten legon ul. Prosta ul. Krakowskiej
krowie, ul. Krakowskiej ul. Krakowskiej ul. Krakowskiej

W dniu 27/II 1918 rano, w sobotę 27/II Krowie 9 rano
odjechał, a my siostrę Chary Herman i razem do miasta
Chary i siostrę Chary Herman na progi ul. Krakowskiej
dane do numeru 22 mieszka Chary p. Krowie
jak p. ul. Krakowskiej legon ul. Prosta ul. Krakowskiej
p. ul. Krakowskiej a jej ten legon ul. Prosta ul. Krakowskiej
krowie, ul. Krakowskiej ul. Krakowskiej ul. Krakowskiej

272

Sigmund B o r a k, Teodora II. gibt an:

Ich habe gewohnt Cybulna 13 und habe am Freitag frueh von einem Schwager erfahren, dass die Polen in die Stadt eingedrungen sind. Gleichzeitig erzuehlt mir der Schwager, dass er Angezeuge war. Wie der Moses Smoczak mittels Bajonnettisch in den Kopf von den Legionisten ermordet wurde. Ich ging auf den Balkon von der Bozniczagasse und sah wie 3 Legionisten Juden angehalten denselben angesucht und geschlagen haben. Als dieser Jude freigelassen wurde, kam ein zweiter orthodoxer Jude. Diesen befragten die Legionisten, welcher Nationalitaet er sei, dieser antwortete: in seiner Angst dass er Pole waere, die Legionisten sagten: Heute bist du Pole, morgen Ukrainern und dann wieder Jude. Darauf befahl einer dem Ansuchen nach dem Offizier mit einer Silberschnur an der Muetze und mit dem Revolver in der Hand, den Juden zu erschiessen. Zastrzekie go dac mu 3 razy, was auch geschah. Der Jude blieb auf der Stelle todt. Die Legionaere gingen weiter und schossen in alle Schloesser am der Haustore und Geschaefte hierauf Sie gingen die nachstroemenden Legionaere und die Civilbevoelkerung unter denen auch Tramwaykondukteuere in ihrem Amtsmuetzen, wie auch Magistratsdiener samt ihren Familien zu rauben. Die poln. Offizier kam zu Pferde in der Richtung und bezahl allen Leuten die Paketten trugen dieselben neben der Synagoge aufzuschichten. Bald darauf kamen 3 Last automobile und auch landesubliche Waegen auf welche die Legionaere die Sachen aufluden. Gegen 5 Uhr vorabends begann es zu brennen auf der Laziemagasse. Die Nacht war ruhig. Samstag gegen 8 Uhr frueh ging ich auf die Strasse und sah wie die Legionaere auf die Juden, welche bei ihren Geschaeften Nachschau hielten mit den Wehrkolben dreinbauten. Gegen 10 Uhr beginnen die Legionaere mit Handgranaten die Strasse und die Synagoge auf der Cybulna /vorstaedtschule/ zu bewerfen. Saemtliche Scheiben von der Nachbarshaeusern fielen heraus. Ich stand damals beim Fenster und sah wie die Legionaere in die Synagoge Handgranaten hereinwerfen. Darauf begann diese zu brennen. Es kam eine fluechtende Frau mit zwei kleinen Kindern, diese wurde samt den 2 Kindern in die brennende Synagoge hereingeworfen. Die Legionaere richteten die Gewehr gegen die Haeser, damit niemans es wagen sollte, die Synagoge zu loeschen. In selber Zeit brennten bereits von allen 4

J

Ecken die Cybulna und Boznicza. Als wir uns fluechten wollten, hielten die Legionaere das Haustor zu schliesen niemanden heraus. Sie warfen auch Handgranaten in den Hof wie Petroleum-faesser standen so dass ein starkes Feuer entstand. Erst nach einer Weile rissen wir das Tuer auf und gingen hinein. Ein grosser, schlanker Legionaer mit Stahlhelm baute auf und mit dem Saebel und die Anderen mit den Kolben ein und verlangten unter Beschimpfungen Geld und Uhren. Was wir hatten gaben wir und verwiesen sie auf die verlassene Wohnung mit allen Habseeligkeiten. Was in der Synagoge nachtraeglich vorgekommen ist, wer gepluendert hat, kann ich nicht angeben. da Niemand zukommen konnte. Ich habe nur gesehen, dass dort ausschliesslich Legionaere gepluendert haben.

Zygmunt B o r a k mp.

odpise

527 No. 378

PBV 2 38

Christyona Ryan
Jetti Hay, widlana 27

Posledkovane podaje:

okolo 50 vojstevnych nornarich z morskimi
lezonstvi pod povelstvom kapitana
Wesleya byl nornarom. dlyaly nornarstva
byla jedna kobita - prcka okolo 20 let, pr-
brana z morskimi lezonstvi i nornarom.

z pomorskemu Sontagor byli prcka nas-
jedine morskoume Sone, y. corka i zaji S-
for. Sdy brndyji nradli i poryci nejst-
zarideli prenydy, corka naja klara

naji Samuel. byl v prenydy pokoji
Muzi nji dle im 2800 K. a corka naja
za kobita (lezonstka) prenydy z rzh
Doiny nradli prenydy do 3 pokoji, jedne
dornoue nradli. Tam zastrelil clovy

marie. Sone y. zymanta Sone, 16 let
brnydy, tazos Sone Geny, lat 17 lety-
ny. Doiny prck y. do prenydy pok-
ji i zastrelil 16 letny K. Sontag, 17

mid Munka Sontaga, ja bylam 17
shyjam z corky Anny do naryny,
pretykajzgy do pomierkama. ta
podzaly tomarem nbydy 50,000 K. go-
lorky jui po zastrelenu y. klary Sontag,

over z spore Sontag, tiore byla v kash-
zaridani zotoky 10,000 K. nbydy i jupki
ni zabrali 17. ja tvadim prenydy thom

kobit, ktore nbydy do prenydy
pomierkama. over z tomarem naryny
zabraly tes zotoky naja 50,000 K.

Oelpis
Lp 17

38
Kwestyonaryum № 376

Yetti Kay, Erdellana 28
Ponk Polovana podaje:

Prilo 50 vojshovych ubranych s munshury
legionistov, pod slovom datem shorze ego
napastli na nas. Nazryscy bylo ubrojemi
Mizobry napastnikami bylo jechna khibra
v vichu v hoto 20 lat, preelranga v muna
dur legionisty i nabrojna. V pomies-
kanin somtalogov byli opode nas jechne
nationkovic done t. j. cirke i zied somt-
giv. Goy vandyci spactli i poryzari vyjstovi
zviadali piecizhly, corka moja Klara
i moze samnel byli v pivrosym poho-
ju. Moji novy datim 2800K, a circe pi-
lysta kobiet legionistov piersevonchym.
Pomij spactli vny do 3 pohojn, gobie
cyornovic spali. Tam zastrelit chorvicy
nationkovic done t. j. zymunte zornego, 26 lat
tyucejt, i tejt i vns done 21 lat khibra.

Pdinej vstelit do pivrosygo pohojn i zan
streliti 16 letnis K. somtaly i zramte v hont
na somtologa. Ja bytam s is skrytam z pohoj
Alang do magarym, prytykajoc go do jto
mienkamic, tu mizobry tobarami v hrytam
50.000K gotovky, jui potastreleni y i klyrtom
zag vru z yrimci somtaly, khibra byta s huch-
ni, zairolano gotovky 10.000K. Nastajnic si
vopkovi z abralisic. Za kvandicus prypredt
stam kobiet, khibre splidovaty do pers tu
cat pomienkamic i vcar z tovarom z mag-
rym rabuty tej gotovky mojt 50.000K vron.
stornic ~~z~~ pierdricist tyzisyhorom

r. p. f.
r. b. 23

Original

Protokoll No. ...
Voller Artikel, Artikel 33

Am 14/11.1918 ... in seine Wohnung ...
... auf Juden ...
... die Tür nicht ...
... die Kugel ... den Hals des
selbst ... ... Kopf-
schuss seiner Frau Guste Veller. ...
... in die Arrestzelle ...
... bis zur ...
... 2000 ...
... durch ...
... und ...
... zu befreien.

Michael Veller l.p.

Protokoll aufgenommen von

woditur ulicy. Do naszy kamienicy wpru-
tkakrotki patrol, przytem zwracamy uwage
ludnosci, kto i potozniej Leiblony wyrzucimo z Tojke
szukajci pniegry p. Majerowa kto koloz po gto-
wie tak; ze jezura dzis lery chore patrol feltra
zadana w nas pniegry w przewrotnym radie
nas aymrodly, przycera feltra chore i w obrzad, w
"nie potrzeba, ich zabyci i tak pojdz z dymem
po za rok." Depozitum o got. 5 pap. patrol uora do-
byala, sz do kamienicy, gadymsy zesli do nas
Strzelano do nas, przycera zaburorowali Askera
Samuela w kt. skoletato nam 5 postrozalor, bran
ktutyel. Na nas przyk uadecia uora patrol
i kornecolant seje rakt nam, bymy wysli z ko-
menny przy brim on nas potpromadit do syn-
ku. Koto sklep Stadmillera uadzieliny ulice
patrole ogadzajce szci k od punku. Musz za-
uwary, ze patrole napadajce nas prawe rozst-
kie maly spaski z uopucem, "Bellua" w uadzicki
24/XI uadecim se. z braku mym idwarolem do me-
zo mieszkania przy ul. Goltkowsk 5 przy cemu za-
bratem Brock, bielony. Po drodze potrotki miedzy
ul. Goltkowsk a Rynek arestowali szcie jako
banowly, rabuye, i czery zydow. Cozem wpro-
kawano nas na stonny budwant, gine feltra pet-
uony sturby rzekt do atarzajny, lepromi for byc
Zydek braba rozstrzelic to se rabicie. W kilka
chwil pozniej uadecim chore, kt 23/XI uadec-
promadit do Rynek, fewe szwerdzit uadecim
tyczki, cozem nas wyprzegow.

Pravdivoi myk zezuan myz potworzic
pryprze.

Spisany protokol
Dr Schiff Newyk

Podany
Karel Melc.

Atm
L. 55

330 41

Kwestyjonaryusz NR 1097.

Eliasz Sobel, Żółkiewska 11 22 podaje :
"Świadczył ofi er o . 30 " mściwy się za waszą żydowską milicję, jesteście
Irakowiaci, nienawisć jest do żydów. Chcemy ich wszystkich wymordować jak
psów." Zachowanie się bandytów było nie do opisania. Ojca rodziny zbito
w nielitościwy sposób, co było pośrednią przyczyną jego śmierci. Córki, które
staraly się uchronić ojca przed ciosami, ordynarnymi słowaniami, nie szczędzo-
no uderzeniami kolbą. Gdy następnego dnia przyszedł znajomy pan Władysław
Ciołek z ulicy Romanowicza, ażeby zabrać pobitych i zrabowanych do siebie
legionistów i nie wpuszcili go i grozili mu karabinem, Zrabowane rzeczy zabrano
na samych od.

Eliasz Sobel m.p. Natalia Sobel m.p.

rejonierzy. Wówczas nas, czere dwukrotnie.
Kilku napastnicy strzelali do nas, polecieli na
pełnie pomieszczenie. Wówczas ja i moi
w kwestyjonaryusz - podano. Napastnicy
pobili mnie i jednego z nich
napastnicy. Drugi jednak nie był zadowolony.
mordować się łatwo, lepiej się z nimi trochę pobawić.
Wziął p. tato Zimmerman na łaska. Później moja
Berta Sobel uderzył jeden z napastników w twarz i
wtedy z nim zrobił jego nóż i mój z pominięciem

Opis

211

43

Fragebogen

Geistesheiler

Protokoll

Zirkirskog. 65.

Freitag im 7ten hürte ich Hilfgeredes von einem ge-
schaenen Juden, der neben meinem Geschäfte fiel
als ich das Geschäft öffnete, im, um es treffen
sollte ich ein Beziuan nahm mir das Geld
und hat mich im Hals verwundet. Ich lieg im
Geschäfte bis Sonntag mit dem wurde ich in das
Spital übertragen.

Abschrift vom Spital:

Krajowy Spital porzeczny w Grodnie.

L. J. 10247.

Ze strany szpitala poinformowa mi, ze Geistes heiler
buzany na 25/XI. do dnia 4/XII. jako ulegajacy
spital opuscił.

Grodnie, dnia 5/XII. 1918.

L. H.

Atipiat chirurgiczny szpitala porzecznego.

Gregory z powiatu paany postaralowej szyp
i klacki persinscy.

Zraniony z okresu porzeczno w Grodnie

P. O. Szpan

Chefarst

P. Jomas.

Zakaz gaszenia ognia

44

45

251

O d p i s

Protokół 25

spisany dnia 3/XII 1918.

Staje p Sali k a t z, właścicielka realności przy ul Bożniczej 26, obecna
nie przy ul Blacharskiej 8 zamieszkała i podaje:

Jeستم właścicielką realności położonej przy ul Bożniczej 26
i komkr 583/4 w 4/3, a Maks Kiseł w 1/4 części. Mieszkałam z rodziną
swoją w tej realności dnia 23/XI b r. zawiadomiem mnie, że realność
powyższa się pali Zaznaczam, że 22/XI skutkiem rabunku i skutkiem za-
rożenia mnie i mężowi memu przez rabujących żołnierzy śmiercią /po-
łoż Zydzie głową/ z mieszkania uszłam. Udałam się, na wiadomość o pożar-
ze na straż pożarną razem z Maksem Kifelem i synem moim Józefem
Katzem. Tam zastałam kilku strażaków, między innymi nie takiego p. Mandla.
Dp tego ostatniego zwróciłam się z prośbą o ratunek, na co tenże ka-
ał mi cześć na sierżanta, od którego decyzyna zależy. Wkrótce przybył
powyższy sierżant, którego na klęczkach wprost prosiłam o ratunek, przy-
rzekając, iż zapłacę ile tylko zażąda. Na prośby moje oświadczył powyż-
szy sierżant: mamy nakaz żydowskich domów nie ratować, braliście za chleb
20 koron, macie. Ale przecież się pali rzekłam, na co tenże mi odpowiedział
Tak, pali się, mech się pali, a zresztą nie mamy ludzi, nie mamy węży"
Skutkiem odnowienia pomocy spłonął dwupiętrowy dom wraz z całym dobytkiem,
tak moim, jak i wszystkich lokatorów Sali Katz.

Joseph Kater 1970

Blecharnik S.

Dnia 12/VI o godz. 130 rano wyszedłem z domu przy ul. Wornicy 26, z instrucją jeden w het. miałem dążyć do miasteczka legionowym rick 22-26 napęd miał 15 minut. Ubrzyjni w karabiny, rehabilitacji i języce gramaty, is deli zycie nie pomyśleć. W sobotę imie banda podpalita domu i porachiant: Smacnie się jak były.

Portudowany ma ctopca, który widzi jak automobil zjechał i podpalaczami, którzy pod palali dom na dołom.

Swagier portudowanego Mikea Blisef obecnie zamieszkały na ul. Zithickiej 15 u Natke sob był z żoną i z dzieckiem portudowanego strawiny piarnej na pl. Hradleckim Na próbie o jancie porachiant stewart straj poitany (stary strawnik, niski, grubo) „nie my nakaż i dawkich kamienie nie sącie

bratnie za bochenek so penstach, dobre nam a wrenty zycie pomyśle.

Na placy napisał portudowanego, wazę cepa rentki wabowanego sklepu legionistę z Anglię zysfibrez, strabowit gw. - Smidek Kypice w Rybnku Jan Quest (stodizna d winy is dek).

Joseph Kater

44

5. Podobne osvetadenie v sprave
zakon gasenne

Prot. № 25 Sala Kah ul. Blačarska 8
Terje, gd prvica na klesokach na stari-
nijs vojarny o natavane jej palg-
cego sij domi ul. Boimou 26, severist
strany vojarny odpravovat. Manj
nakar ydarstich kamienic nie
ratavai.

---

3. Povodne oivavrenia w sprawie sadleru gawreina

Prot. № 97

Dr. Ludwik Munit

W imieniu poprzedni zarząd patru don Kusefa na rozp. ul.
Pracowni po Kucyf z z do Rokucudawilla strany
tu opracow. owadony terno si gawre nie nie
grysi nie terwalaja gawre poraru owidenu owuor

49

491

Lp.12.
Lb.491.

.....
O d p i s . . .
.....

.....
Kwestyonaryusz Nr.1486.
.....

Poszkodowany Herman Tremski Bożnicza 20 podejmuje:

Dnie 23/XI.br. podłożyli legioniści ogień pod dom. Gospodyni poszła osobiście do Strażnicy i ofiarowała 10.000 K. za ratunek domu - na to strażnik Mańdl wskazał na strażego, który powiedział mamy rozkaz nakaz żydowskich domów nie ratować - nie gasić " O godz. 1/4 1-szej wodociągi z tej ulicy były zamknięte.:

Dokładny opis Synagogi przy ul. Bożniczej.

23/XI.br, około godz. 8 rano, około 30-40 regularnego wojska polskiego granatami ręcznymi bramę Synagogi wysadzili, potem zapalili mszą Synagoge, następnie ci sami poszli do domów przy tej samej ulicy pod Nr. 17 i tam dalej pod Nr.19. Skoro już kilka sąsiednich przy tej ulicy się paliło, dom gdzie byłem ukryty z rodziną moją opuściłem.-

Herman Tremski mp

Letz Michael mp.

osobne oświadczenie w sprawie
zakazu gaszenia

L. b. 232 . Lazar Fliesser Pod Dębem 11a Łazienka 3

P. Fliesserowi ~~o~~ odpowiedział na ~~moją~~ wyłożoną prośbę
ugaszenia piórnego domu przy ul. Łazienkiej 3, sierżant
strazy ogniowej że legionisci nie pozwolili strażnicy
gasić ognia i zamknęli w tym celu wodę. P. Fliesser gotów
jest tego sierżanta poznać i w razie potrzeby wezwać na
świadek.

Port 292
z Branic

W niedziele rano przed 6⁰⁰ wsiada do wozu
wsiada do wozu przywiozł: "bealibiancy"
by woz na własną rękę zampol i wsiada
o godz. 6⁰⁰ wyjeżdżający z Branic wsiada
zlokalizowanie opwa

funkcyjnie jako nakładu wdrożonego
na wsiada wsiada wsiada po 2 dniach
bydło w tym odwołaniu wsiada odpowiadają
dawać wsiada o 6⁰⁰ przyjeżdżający z Branic
z wsiada wsiada wsiada wsiada wsiada

Protokół spisany w p. Prohatyn Galicji
dnia 17/XII 18. Obecni podpisani.

Dnia 22/XI wpaoli w piątek rano 2 legio-
nisci, w tych 1 rano, mówit maxuskim abkremem, zwa-
bowali sui picniader, basantowisi i zogarek wartosci 1000K,
groszki xatmeloniceu, w sąsiedniej kanienicy xawordawa
no allena. Bladromano w narcej kanienicy lexustanue.
Przestrawony niekiedm 23/XI 18 wraz x sapicelene muim
dentysta, celjorem Mahren do narcego dobrego znajomego
p. Carakiewiczna Univerdanta strachy cyrkowej, ktory nar
dal w siebie schranicnie, zom x duccim xatata w domu,
Komendant ten stankyt sie przed nami, ze wstiat woz
stkim bicelabem pagonokom odlucowic panowcy, bo zachowa-
nie sie blumend niekiedm niekiedm niekiedm niekiedm niekiedm
testuak altery radunkowa spolnie. Pratby jego o dostarczenie
domowiu sily xbrany i ludzi do agiteracy przy garencie
agria xiguorowano. Dopiero gdy sato duclura sato w agria
telefontawo do niego, by nimerat altery radunkowa, na se
on celparat, ze altery tej mase byc w obicnych wamunkach
moctwem przedat, pod wamunkiem dostarczenia mu przy
najmiej stu ludzi xbrany i to wrecznych, a nie talaty
ktomzly sicut depennogaci w radunkach. - Pomocy tej nie do-
stat, dopiero narajutor den Wilmasta ludel. - Wicmorem
luntywonego 23/XI widriatcu x stroimiy, ze sie palu dany blit
mej kanienicy stojace, mytatem procto przywatnie, obierawcy
nyuagrosobente jedwego ze straxaldu, tydaz, et. Maucolla, by sie
xorycutemat jak etoi sprawa, Straximk w petynym nyuakun-
ku udat sie w strouz mego domu. Kolniczne i ludowci ra-
biyasa zabranili mu przytytu do xylowstkich foitayst sig
domow, luntywac: Wiek sie spali xylowstka duclura, a na-
met staxatati do niego, P. Maudel nimerat w nlaray, ze fut tem
pel sie pali. Wicmorem nyuakun p. dap. canicwicwka, by staxat sie
powar w tempku xgatie, P. Carakiewiczna wiat z soba, ktodym
straxaldu i z chowinjan. Postawit kate mego domu stas, i wy-
miot z tempku tony i zcyu xozgait.

P. Maehr mi opowiadat, ze wie, ze blumenda moglo-
na wydata p. Carakiewiczna, wprost zalicz garencie domow
prer 48godku.

Dokazano 5 fotografi!

Podpis:

Dr. Rotstein m.p.

Pal Prohatyn m.p.

52

5

Podobne osiwiadczenie
a spr. zakonu gaszenia

5)

59

Podobne oświadczenia w spr. zakazu
gaszenia

ll. 591 Patrol, która poszła, prosił o
wezwanie strażnicy pożarnej, odpowiedź -
"tyła", nie na to zapalili, aby gasić."

Prot. 364.   Poufice!

O Rokatu jako ochromit sie wme i swim wyriade
dentysta Mehrem do zab ruz porocz. Komendantu strazy
agencji p. Cuckuwin, ktory doszedl mi i sobie przytaczam.
P. C. oszczedny, i rachownia rekondy wyshory,
odmianie arysty wyshory inmemorata um wozne
akcyi wstrahory, i numerat odmian pomocy p.
pomy garum ogura. Dopusz gdy cate Duhum i p. Pab
i ptomniad telefonsate Komenda do niep. by stta
ant ogon.

Publka opowada, i p. Cucku. uue otymnie wprost
reker garum ^{mu 1970} agnie strazy komendy wyshory.
by p. strasni handab. idat sie pol dom Rokatu
by ni wozentone, czy nie gozi om spabnie ni, pabteru
zobieru shulab do niep. Krupca: Mi woko ratowu.
uuec ni tydn spala."